

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 168. szám
2022/9.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztőség (info@ekokolozsvar.ro):

Kerekes Edit,

Kismihály Boglárka,

Tóthpál Tamás.

Főmunkatárs: Pál Gyöngyi

A következő lapszám megjelenik:
2022. október 14.

Esők után gombaszüret: ehető és mérgező „testvérek”

A hosszú, forró nyár augusztus utolsó napjaiban hirtelen véget ért. A több mint két hónapos szárazság, tikkasztó hőség után végre megérkeztek az esők. A nyári naptól kiszáradt, berepedezett föld gyorsan szívta magába a nedvességet. Pár napnyi eső után a természet újraéledt, visszakapta üde zöld színét. A réteken a száraz, elsárgult fű ismét zöldellni kezdett, az erdők aljnövényzete kihajtott. A fák levelei csillogtak az esőcseppektől, visszanyerték élénkzöld színüket. Mintha a tavasz tért volna vissza, nem az őszt közeledne. A legelők is kizöldültek, dúsabb lett a fű, mint májusban volt. A szeptember még nyár és már őszt is, a csillagászati őszt csupán az őszi napéjegyenlőség napjával, szeptember 23-val köszönt be. Gombagyűjtő kirándulásainkról egész nyáron üres kézzel térünk haza, még megszáradt példányokat sem találtunk, ám az esők után hamarosan előbújnak.

PÁL GYÖNGYI

Az ehető gombák gazdagítják étrendünket, de gyűjtésük az erdőben és a réteken nem veszélytelen. Csak olyan gombákat szedjünk, amelyeket jól ismerünk, vagy kérjük ki a tapasztalt túratársak tanácsát. Nehéz volna, de nem is szükséges minden gombát ismerni, több ezer gombafajról vannak leírások, közülük több száz ehető, az erősen mérgezőké pedig egy-két tucat, sok olyan gomba van, ami nem mérgező, de fogyasztásra sem alkalmas. El kell sajátítani azt a bölcs népi szemléletet, hogy minden számunkra ismeretlen gomba „bolondgomba”. Ismernünk kell a legveszélyesebb mérgező gombákat, legelső sorban a gyilkos galócát. Addig ne szedjünk gombát, amíg nem tudjuk, hogy az illető fajhoz milyen mérgező gomba hasonlít, amellyel össze lehet téveszteni. Soha ne gyűjtünk fonnyadt, öreg példányokat és olyan fiatalokat sem, amelyeken nem jelentek meg a faj jellegzetes tulajdonságai. Csak azokat gyűjtjük, amelyek megfelelnek a gombahatározóban előírtaknak. Szellős, nyitott kosárba szedjünk, ne műanyag zacskóba, hogy megelőzzük a bomlási folyamatok beindulását. Főzés előtt minden darabot újra ellenőrizzük át.

Vargányák és galócák sokasága a Pátergerincen

Augusztus 31-én, egyik szerdai túrán a Pátergerincen jártunk. Az esőt annyira beszívta a föld, hogy az ösvények nem is voltak sárosak, de az erdő nedves talajából már előbújtak a gombák, sok volt a vargánya és a piruló galóca. A Kolozsvár körüli lombhullató erdőben az egyik gyakran előforduló gomba az ízletes vargánya (*Boletus edulis*), vagy ahogy mifelénk hívjuk, hiriba. A legtermetesebb és legkiadósabb étkezési gombák közé tartozik. Termőhelyei a tölgyesek, gyer-

mök gomba, kalapján barnás színű, sűrűn álló, szabálytalan alakú pettyek, burokmardványok. Fehér húsa és lemezei a nyomás helyén vagy megtörve, sérülésre jellegzetesen megvörösödnek. Kalapja fiatal példányoknál félgömb alakú, később lapos, szétterülő, 5-18 cm. Vörösbarnás színű, de különböző színváltozatokban előfordul: borvörös, piszkosvörös, szürkés hűsszínű, sárgásbarna, okkerszürke vagy fehéres, vörös futtatással. A világosabb példányok nemritkán foltosak. A kalap bőre lehúzható, széle sima. Tönkje gumós, tövében vöröses, zömök, 8-18 cm hosszú, 1-3,5

cm vastag, alul rücskös, pikkelyes gumóval. A gumó 3-5 cm vastag is lehet. A tönk kezdetben majdnem fehér, később különösen alul vöröses, nyomásra és sérülésre szintén vörösdő. Gallérja jól fejlett, fehér, lelógó, csikos. Fehér húsa a kalap bőre alatt halványvöröses, nyomásra vagy a törés helyén itt is többnyire megvörösödik. A tönk tövében mindig vörösdődik, és ugyanilyen a kukacragások helyén is. Jóízű, ehető gomba, de árusítása nem engedélyezett, mert a mérgezőkkel könnyen összetéveszthető. Csak olyan példányt szedjünk, amelyekben a hús vörös színváltozása akár a tönkben, akár a kalapban, akár a lemezeken jól megfigyelhető. Elkészítés előtt a kalap bőrét mindig húzzuk le. A mérgező párduggalóca és a légyölő galóccal könnyen összetéveszthető. A párduggalóca sem kívül, sem belül nem vörö-

södik, a légyölő galóca kalapja inkább sárgászöld, piros színű, és húsa ennek sem vörösdődik.

Galambgomba-szüret a Sárosbükken

Szombaton, szeptember 3-án hosszabb sétát tettünk a Bükkben. Már csütörtök estétől esett az eső, pénteken sem állt el, de csábított a gondolat, hogy sok lesz a gomba. Az M16-os autóbusszal mentünk a Bükki-telepig, onnan gyalog felfelé a Sárosbükken. A levegő párás volt, apró szemű eső esett vagy a köd szitált. Sáros és csúszós volt az ösvény, a növény-

geket, egyik sem életveszélyes, de csikarást, hasmenést okoznak. A mérgező galambgombákra kivétel nélkül jellemző, hogy ízük csípős, kellemetlen, élvezhetetlen. Ehető például a közepes méretű kékhátú galambgomba (*Russula cyanoxantha*), a lilás-zöldeskék és a nagyobb fajta varashátú galambgomba (*Russula virescens*), amely kékes-szürkészöld, repedezett kalapú.

Őzláb- és róka gomba: ízletes kedvenceink

Augusztusban szokott megjelenni a nagy őzlábgomba (*Macrolepiota procera*), ritkás erdők és erdőszélek lakója. Nagytermetű, feltűnő megjelenésű gomba. Csak a kalapja fogyasztható, a tönk húsa kemény, rostos. Rántott gombaként a legízletesebb, de pörköltként is fogyasztható. Feltűnő, igen nagy, hosszú tönkű, esernyőszerű gomba. A kalap közepén csúcsos, barna, a többi részén világos alapon barna, felszakadozó pikkelyektől tarka. Barnán tarkázott tönkje lefelé vastagodó, alul gumós, és rajta eltolható gyűrű van. Kalapja fiatalon tojásdad, később ernyőszerűen kiterülő, közepén csúcsos púppal. 10–30 cm nagyra nő. A kalap bőre nem húzható le.

Szintén nagyon kedvelt a sárga róka gomba (*Cantharellus cibarius*), amely a lombos és tűlevelű erdőben élő ehető gombafajunk. Kalapja 3-10 cm széles, alakja fiatalon domború, majd ellaposodik, idősen kissé tölcseresedik. Széle eleinte kissé aláhajló, begöngyölt, idősen egyenes, szabálytalanul fodrosodik, hullámosodik. Színe sárga; a tojássárgájához hasonlítól a sárgásfehérig terjedhet. A bükkösökben élő példányok egészen sárgásfehérek lehetnek. A kalap fokozatosan megy át a tönkbe, nem különül el egyértelműen tőle. Ehető, ízletes gomba, ritkán kukacos, ezért piacokon is gyakran árusítják. Nyersen kissé borsosan csípős, de ez az elkészítés során eltűnik.

Ezek a leggyakrabban előforduló ehető gombák a Kolozsvár körüli erdőben, de a legelőkön is találunk mezei csiperkét (*Agaricus campestris*) és szegfűgombát (*Marasmius oreades*).

A következő szombaton, szeptember 9-én a Bácsi-torokban és a Hója-erdőben gombásztunk, indulás után eleredt egy zápor, de amikor leszálltunk a 31-es autóbusszról, el is állt, eleinte felhős volt az ég, később a nap is előbújt és át-szűrődtek sugarai az erdő lombjai között. Az erdőn keresztül a Hója gerinc felé vettük az irányt, erre is sok volt a gomba, a Kányafő úton ereszkedtünk le a Donát negyedbe megcsodálva a szép kilátást a Kis-Szamos völgye és a város felé.

A zsírosan fénylő, gesztenyebarna, ízletes vargánya vagy hiriba

rője a 12-25 cm-t is eléri, zsírosan fénylő, gesztenyebarna. Fiatalon halvány, később zöldes-sárga spóratermő rétege csöves szerkezetű, a kalapról könnyen lefejtethető. Tönkje akár 15 cm magasra is megnő. Húsának színe nyomásra nem változik. Nagyon ízletes és sokféleképpen elkészíthető: nyersen salátákba, gombalevesnek, pörköltnek, vajban párolva köretnek és rántva, de szárítva is tartósítható, vagy megőrölve fűszerként is használják. Nem szabad összetéveszteni a sáttantinóru (*Boletus satanas*) és a farkastinóru (*Caloboletus calopus*) mérgező gombafajokkal, amelyeknek termete hasonló, de tönkje és kalapjának alja feltűnően piros, háta pedig nem barna, hanem fakó színű, húsa nyomásra gyengén kékül.

Sok piruló galócát (*Amanita rubescens*) is találtunk. Barnászöldes kalapú, nagyobb, zö-

zet a nedvességtől a duplájára nőtt. A Majláth-kúthoz vezető kék jelzésen mentünk a forrásig, onnan a fehér békával jelzett tanösvényen ereszkedtünk a Szelicsei útra. Rengeteg volt a gomba, hiriba és piruló galóca mellett megkapó színekben pompáztak a galambgombák. Szabályos alakjukról, szép élénk színű kalapjukról és világos húsról jól felismerhetők. A galambgombák igen különböző méretűek lehetnek, az egészen kicsiktől a természetesig. Kalapjaik 5-15 cm átmérőjűek, általában szabályos domború alakúak. Többnyire különböző élénk színűekben pompáznak a kékeslilától az élénkpirosas vagy sárgás árnyalatokig. A kalap alsó felületén a lemezek világosak a hófehértől a sárgás árnyalatokig. A galambgombák között van néhány kifejezetten finom ehető gomba, néhányuk viszont a mérgező gombák közé tartozik. Igaz, nem tartalmaznak erős mér-

Természetjárók napja Várfalván közmunkával

VERES ÁGNES

Ízelítő a május eleji közmunkáról

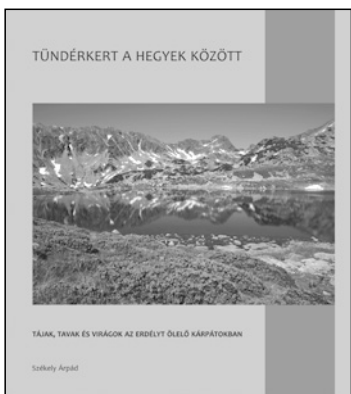
Az országos EKE szeptember 30–október 2. között szervezi meg őszi közmunkáját a várfalvi EKE-várnál, amelyre minden tagtársat szeretettel várnak. A szeptember 30-i érkezés után szombaton reggel 9-től kezdődik a közmunka az alábbi feladatokkal: a kinti véce átköltötése egy előzőleg kiépített emésztőgödör fölé; a kőkerítés pilléreinek kiöntése, majd a földkupac behordása az új épület mögé; a gyümölcs összeszedé-

se a kertben; a kerítés festésének és a faházikók kezelésének folytatása; ebéd és vacsora főzése a közmunkázóknak. Ugyancsak ezen a napon 10 órától a NECC (Nature Education Community Center) képviselői természetismereti foglalkozásokra várják a várfalvi gyerekeket. Vasárnap 9 órától a Torockói-medence egy kevésbé ismert látványosságához, a Data-csúcsra (884 m) túrázhatnak a résztvevők, ahonnan gyönyörködhetnek a Kőközi-szo-

ros szikláiban, a Nagyenyed fellett emelkedő Pilis-csúcsban, a Bedellő vonulatában, illetve az egész torockói völgyben. Szintkülönbség: kb. 350 m, túravezetők: Kardos Tibor, Lukács József. Az EKE-várhoz du. 3–4 óra között fognak visszaérkezni a túrázók. A rendezvényre szeptember 27-ig lehet jelentkezni e-mailben (eke@eke.ro) vagy telefonon (0723-159000). A közmunka alatt a szervezők biztosítják a szombati és a vasárnapi ebédet.

Vetített képes fotóalbum-bemutató

Székely Árpád visszatér a kolozsvári közönséghez, ezúttal a *Tündérvölgy a hegyek között* című fotóalbumának vetítéssel egybekötött bemutatójával, amelyet október 4-én, kedden 19 órától a Farkas utcai református templomban láthatnak az érdeklődők. A nagyméretű fotóalbum az Erdélyt ölelő Kárpátok népszerű és kevésbé ismert természeti kincseit foglalja össze 364 felvétellel, ezen belül számos átfutó kép segítségével 288 oldalon. A fotóanyag témakörökbe csoportosított, alapos felszínalaktani betekintést nyújtó leírások és korabeli idézetek sokaságával párosul, a kötetet az erdélyi flóra 100 azonosított, többségében magashegységi növényritkasága egészíti ki.

TELEKI-TELJESÍTMÉNYTÚRA MAROSVÁSÁRHELYEN

A Marosvásárhelyi Erdélyi Kárpát-Egyesület XVI. alkalommal szervezi meg a nagy felfedezőről elnevezett teljesítménytúrát szeptember 24-én, szombaton. Idén újdonságként Szovátna lesz a helyszín, de a résztvevők továbbra is a Görgényi-havasok vadregényes tájain próbálhatják ki erőnlétüket és teljesítőképességüket gyalogolva, szaladva vagy akár tekerve, 10, 25, 35 és 45 km-es távokon. Jelentkezni kizárólag online lehet 2022. szeptember 21-én 22 óráig a teleki.ekemvh.ro/nevezes linken. További részletek a teleki.ekemvh.ro oldalon.

Itt a legfrissebb Erdélyi Gyopár

Augusztusban megjelent az *Erdélyi Gyopár* legfrissebb lapszáma, amely megvásárolható a kolozsvári EKE ügyfélszolgálati irodájában. A lap fő témái: Az EKE Marosvásárhely kedvenc túrája; Erőss Zsolt-teljesítménytúra – kilenc éve emlékezünk; Rekordokat döntögetett a Jókai- és a Bánffy-teljesítménytúra; Via ferrata a Fehérkői-szorosban; Nyári kalandok Kézditől Szatmárig; Emlősök „nyomában”.

A legnagyobb turistatalálkozó, az EKE Vándortábor résztvevői vehették kézbe elsőként a legfrissebb *Erdélyi Gyopárt* és gyermekmellékletét, a *Gyopárkát*. A természetvédelem-honismeret-környezetvédelem tematikájú kiadvány azonban bárki számára hozzáférhető, és aki fellelhető, számíthat arra, hogy bővíteni fog tudás- és élménytárá. Eljuthat a varázshegy bűvöletébe, megtudhatja, melyik a vásárhelyi EKE-sek kedvenc kirándu-

lólhelye, hogy mit üzenne Erőss Zsolt Züminek, és azt is, miféle rekordokat döntögetett a Jókai- és a Bánffy-teljesítménytúra.

Aki a nemesek nyomába ered, az az alsórákosi Sükösd-Bethlen-kastélyhoz ér, aki via ferrata-ra vágyik, a Fehérkői-szorosra célozza meg, aki „hazajárna”, annak ajánlott a *Nyári kalandok Kézditől Szatmárig*.

A Kolozsvári Szénafüvek Természetvédelmi Terület ismertetése szerepel a környezetvédelmi rovatban, a gombarovatban a selyemgombák kínálják magukat.

Múltba nézhet és jövőbe láthat a *Gyopár* olvasója, így arról is tudomást szerezhet, hogy a természetjárók napja Várfalván október 1–2-án lesz, illetve hogy már készen van, rendelkezhető-vásárolható a 2023-as EKE-falinalaptár páratlan szépségű tavakról, folyóvizekről készült fényképekkel.

Októberi bakancslista

Október 1. (szombat): Kerékpáros körtúra a Csucsá – Dregánvölgyi víztározó útvonalon, innen a Bihar–Kolozs megyehatár mentén, majd a gerincen vissza Csucsára (55 km). Utazás Csucsáig a 6:48-kor induló vonattal vagy saját szállítóeszközzel. Hazatérés Csucsáról a 16:12-kor induló vonattal, vagy a későbbiek valamelyikével, esetleg saját járművel. Bejelentkezés az egyesület Facebook-oldalán. Szervező: Szima Márton.

Október 2. (vasárnap): Gyalogtúra a Torockói-medence egy kevésbé ismert látványosságához, a Data-csúcsra (884 m). Utazás busszal, indulás: reggel fél 8-kor a Széchenyi térről, a volt FLIP üzlet előtti parkolóból. Bejelentkezés az egyesület honlapján vagy telefonon az irodában. Túravezetők: Kardos Tibor, Lukács József. ♦ Gyerekbarát biciklitúra a Sebes-Körös partján. A túra útvonala teljesen biztonságos, elkerüli a főutat, hossza 50 km és a következő állomásokat foglalja magába: Csucsá, Körösfeketető, Csarnóháza, Barátka, Csucsá. Déli pihenő szalonnasütéssel és labdajátékokkal. Indulás Csucsáról reggel 9:30-kor, a vasútállomás parkolójából. (Aki Kolozsvárról vonattal szeretnének utazni, azoknak 6:45 és 8 óra között több vonat is rendelkezésre áll, de szükséges előre érdeklődni.) Bejelentkezés az egyesület Facebook-oldalán. Szervező: Szima Márton.

Október 4. (kedd): Székely Árpád *Tündérvölgy a hegyek között* című fotóalbumának vetítéssel egybekötött bemutatója Kolozsváron, a Farkas utcai református templomban 19 órától.

Október 5. (szerda): Hagyományos séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

Október 7–9. (péntek–vasárnap): Csucsá–Feketető, őszi vásár (1, 2 vagy 3 nap, alvási lehetőség az EKE csucsai kulcsosházában). Bejelentkezés kötelező! Részletek telefonon. Szervező: Csorba Anna.

Október 8–9. (szombat–vasárnap): Autóbuszos kirándulás: Sebesvár, mamutfenyők, Vlegyásza. Közös kirándulás a debreceni turistatársakkal. Indulás 8 órakor a Fliptől. További részletek és iratkozás a honlapon vagy az EKE-irodában. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.

Október 12. (szerda): Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

Október 15. (szombat): Gyalogtúra: Havasbükke – Medvegerinc – Szászfenes (14 km). Találkozás a Román Opera melletti M16 megállóban 8.45 órakor. Szervező: Pál Gyöngyi.

Október 19. (szerda): Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

Október 22. (szombat): Vonatos kirándulás a Révi-szorosba (10 km). Találkozás 7.20 órakor a vasútállomáson (CFR-vonat indul 7.48 órakor). Bejelentkezni telefonon! Szervező: Pál Gyöngyi. ♦ Közös túra a marosvásárhelyi EKE-sekkel a Pocsováliste- és a Ronki-szorosba. Találkozás Aranyosronk (Runc) faluban az üzlet/tejszarnok előtt 9 órakor. A túra hossza 15 km, +/- 800 m emelkedés/ereszkedés. Túrabakancs, esőköpeny kötelező, ajánlatos túrabot. Szervező: Mezei Elemér.

Október 23. (vasárnap): Kerékpáros kirándulás a pusztatopai palacsintásütődéhez, a következő útvonalon: Kolozsvár – Kajántó (Chinteni) – Bodonkút (Vechea) / Diós (Deuşu) – Báboc (Băbuţiu) – Solyomkő (Soimeni) – Magyarújfalú (Vultureni) – Magyarfodorháza (Fodora) – Nagyesküllő (Aşchileu) – Kisesküllő (Aşchileu Mic) – Pusztatopa (Topa Mică) – Kajántó (Chinteni) – Kolozsvár. Találkozás 9 órakor az állomás előtt. A túra hossza 80 km. Minden palacsintát és/vagy kerékpározást szeretőt szívesen látunk. Szervező: Szima Márton.

Október 26. (szerda): Hagyományos séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

Novemberi előzetes

November 6. (vasárnap): Gyalogos gerinctúra a Nagy-hegyen (18 km). Utazás mikrobusszal. Bejelentkezés online az egyesület honlapján vagy Facebook-oldalán október 21-ig. Túravezető: Szima Márton.

November 12. (szombat): 110 km kerékpárral Kolozsvártól Marosvásárhelyig, Mócs – Királyfalva útvonalon. Visszatúrázás vonattal, indulás Marosvásárhelyről 19 órakor, érkezés Kolozsvárra 22 órakor. Bejelentkezés a Facebook-oldalon. Szervező: Szima Márton.

November 20. (vasárnap): Gyalogtúra: Menyasszony fátyla-víz-esés, Lespezi-kilátó. A túra útvonala: Stanciu-tisztás – Menyasszony fátyla-víz-esés – Lespezi-kilátó – Kőrízstető (Scind-Frăsinet), hossza 18 km, szintkülönbség +/- 800 m. Utazás busszal, a helyek száma korlátozott. Bejelentkezés a honlapon vagy az egyesület Facebook-oldalán legkésőbb november 11-ig. Indulás vasárnap reggel 8-kor a volt FLIP üzlet (buszmegálló, Mihai Viteazul (volt Széchenyi) tér 9A szám) előtt. Szervező: Szima Márton.

Ügyfélszolgálat

Kedd-től péntekig előzetes telefonos egyeztetés alapján (Kolozsvár, Magyar/21 Decembrie 1989 utca 116., az udvarban a bal oldali épület). Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). Pénztár: az ügyfélszolgálati irodában. További naprakész információk a honlapon (ekekolozsvar.ro) vagy az egyesület Facebook-oldalán (EKE – Kolozsvár1891).

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Csorba Anna 0740-407652

Pál Gyöngyi 0742-373546

Kovács D. Zsuzsa 0747-070790

Szabó János 0757-220682

Mezei Elemér 0724-892797

Szima Márton 0766-703575

Elnök: Kovács Diószegi Zsuzsa 0747-070790

Irodavezető: Kismihály Boglárka 0771-535848